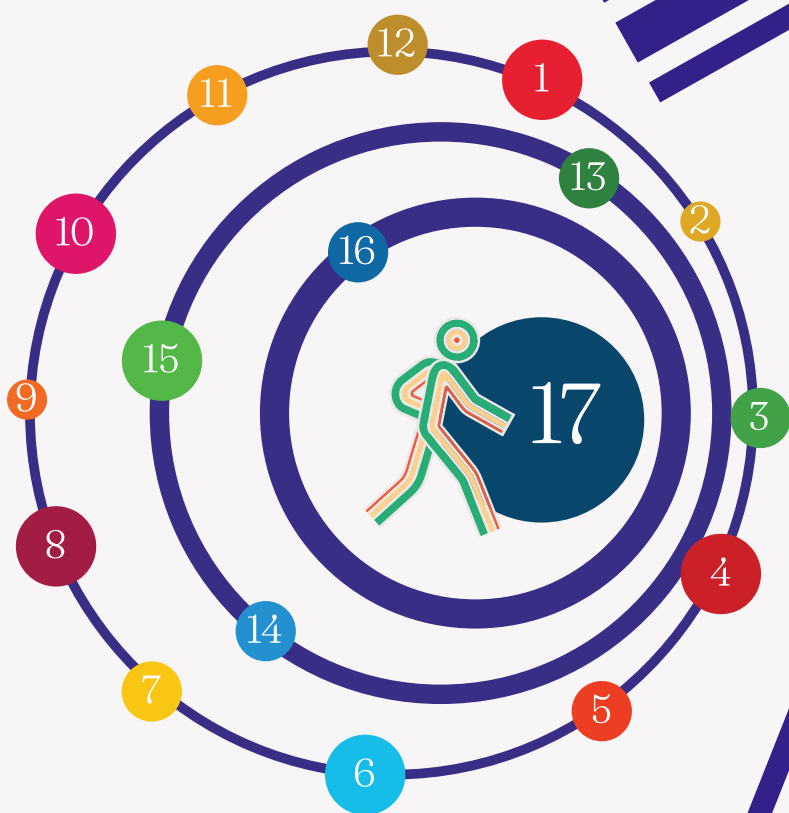

ILGTSPĒJĪGAS
ATTĪSTĪBAS
MĒRĶU
DARBNĪCA

“Mērķē
,
attīstībā!”

Materiāla autors: Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS)

Pateicamies par ieguldījumu materiāla tapšanā LAPAS padomes locekļiem Inģai Belousai un direktorei Inesei Vaivareī.

Materiāla izstrādei izmantota brīvpieejas informācija.

Par materiāla saturu atbild Latvijas Platforma attīstības sadarbībai.

Materiāla pārpublicēšana bez autora rakstiskas atļaujas aizliegta.

Materiālu drīkst izmantot bezpeļņas izglītojošos un informatīvos nolūkos, darbam stundās un nodarbībās, sabiedrības informētības paaugstināšanai par ilgtspējīgu attīstību.

Šis metodiskais materiāls – “Ilgtspējīgas attīstības mērķu darbnīca “Mērķē attīstība!” ir sagatavots ar Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas atbalstu caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu “Aktīvo iedzīvotāju fonds”; Eiropas Savienības un Eiropas Padomes kopprojekta un Ārlietu ministrijas finansiālu atbalstu.

Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS) ar Ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM) strādā jau kopš 2014. gada, kad notika darbs pie to izstrādes nacionālā un globālā līmenī. Kopā ar plašu partneru loku jau astoto gadu tiek organizēta arī Globālās izglītības nedēļa.

Šogad vēlamies vērst uzmanību nevis uz metodi, bet uz rezultātu.

Visapkārt mums daudz tiek runāts par dažādām problēmām, taču bieži tās paliek tikai sarunas bez rezultāta. Globālās kompetences ir daļa no pilsoņa “darbarīku komplekta”, lai ne tikai spriestu par problēmām, bet arī tās izprastu un mācētu atrisināt.

Tieši tāpēc 2021. gada informatīvo kampaņu “Mērķē attīstībā!” esam piesaistījuši reāliem procesiem nacionālā, Eiropas un globālā līmenī – pašvaldību ilgtermiņa stratēģiju izstrādei pēc administratīvi teritoriālās reformas, Ilgtspējīgas attīstības mērķu nacionālajai starpnozarju koalīcijai, Konferencē par Eiropas nākotni un valstu ziņošanai ANO par IAM.

Katrs lokālais pasākums ir reāls ieguldījums labākai pasaulei.

Paldies jums, kas jau astoņus gadus pievienojas ikgadējiem Globālās izglītības nedēļas pasākumiem, un jums, kas to darīs pirmo reizi. Paldies katram, kas gatavs dot savu artavu atbildīgu Latvijas pilsoņu iesaistei attīstībai.

Pēc pasākumiem ļoti novērtēsim jūsu atgriezenisko saiti par norisi un vērtējumu globālajām kompetencēm, palīdzot mums pilnveidot mūsu darbu un izstrādāt labākus priekšlikumus politiku veidotājiem nacionālā līmenī.

LAPAS direktore

Inese
Vaivare

Saturs

Terminu vārdnīca	5
Globālās kompetences	6
IAM darbnīcu ietekme uz attīstību	10
Lēmumu pieņemšanas procesi	11
Aktuālās norises	12
IAM darbnīcas norises plāns	14
I – Ieraugi!	14
A – Atrodi!	16
M – Maini!	17
Resursi un partneri	19

Terminu vārdnīca

ŠAJĀ MATERIĀLĀ VISBIEŽĀK SASTOPAMIE TERMINI:

IAM – Ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM kampaņa – informatīva kampaņa izpratnes un rīcības par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu aktivizēšanai “Mērķē attīstībā!”, ko 2021. gada rudenī visā Latvijā organizē Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS)

IAM darbnīca – darbnīca vietējo problēmu risināšanai IAM kampaņas ietvarā, kas ietver trīs posmus: I – Ieraugi!, A – Atrodi!, M – Maini!

IAM kartītes – 17 kartīšu komplekts, kurā katra kartīte stāsta par kādu no 17 Ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Materiālu drukātā veidā saņem katrs IAM darbnīcas koordinators.

Globālā kompetence – globālās izglītības sasniedzamo rezultātu kopums. Katra IAM darbnīca attīsta kādu noteiktu globālo kompetenci.

LAPAS – Latvijas Platforma attīstības sadarbībai ir biedrība, kas dibināta 2004. gadā. Tā apvieno 30 Latvijas nevalstiskās organizācijas, kas darbojas, ilgtspējas, attīstības sadarbības un globālās izglītības jomā. LAPAS vizija: Savstarpēji sadarbojoties un aktīvi rīkojoties, mēs padarām šo pasauli drošāku un ilgtspējīgāku. Globālās krīzes iezīmē pastāvīgu pārmaiņu ceļu, kurā kritiski svarīga loma ir cilvēka atbildībai, kopienu noturībai un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistei.

IAM koalīcija – nacionālā Starpnozaru koalīcija IAM ieviešanai – neformāla domubiedru koalīcija, kurā iesaistīties aicināts ikviens, kam rūp IAM ieviešana. Koalīcijas mērķis ir atbalstīt IAM ieviešanu stratēģijās, politikās un aktivitātēs lokālā, nacionālā un starptautiskā līmenī.

Globālās kompetences

Mūsdienu globālie izaicinājumi rada savstarpēji saistītas vides, sociālās un ekonomiskās problēmas. Tās skar ikvienu, tāpēc to risināšanai ir nepieciešama koordinēta un sistemātiska sadarbība, līdzdarbojoties dažādām iesaistītajām pusēm. Kopīga konceptuālā pamata veidošanā būtiska ir globālā izglītība, kas ir nozīmīgs instruments ne tikai partnerību darbības nodrošināšanā, bet arī sabiedrības informēšanā un interešu aizstāvībā.

Būtiska loma globālās izglītības attīstībā Latvijā un Latvijas sabiedrības informēšanā par globāliem problēmjaudājumiem ir nevalstiskajam sektoram – pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas darbojas attīstības sadarbības, globālās attīstības, ilgtspējīgas attīstības, izglītības ilgtspējīgai attīstībai jomā. Globālo izglītību Latvijā koordinē Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS) kopš biedrības dibināšanas 2004. gadā.

Globālā izglītība ir pieeja, kas nodrošina izpratnes, rīcības un pilsoniskās pozīcijas pilnveidi un veicina līdzdalību vietējo un globālo problēmjaudājumu risināšanā un cerīgas nākotnes veidošanā. Globālās izglītības pieeja ir būtiska formālajā izglītībā – visās izglītības pakāpēs un izglītības veidos, neformālajā un ikdienas jeb informālajā izglītībā.

Globālā izglītība ne tikai veido sabiedrības izpratni, bet arī mazina sabiedrības psiholoģisko, sociālo un politisko neaizsargātību, palielina spēju reaģēt uz tūlītējiem izaicinājumiem un sistēmiskām problēmām, spēju atjaunoties un noturību nenoteiktību un krīžu laikā. Tāpēc globālajai izglītībai ir nozīmīga loma sabiedrības atveseļošanās virzības maiņā, kad prioritāra ir nevis atgriešanās pie ierastā, kas radīja problēmas, bet gan ilgtspējīgākās iniciatīvās balstīta atjaunošanās (*build back better*).

Globālā kompetence ir globālās izglītības sasniedzamo rezultātu kopums. Globālās kompetences pamatu veido ar globālo jeb pasaules kontekstu saistīta izpratne, rīcība un pilsoniskā pozīcija:

<h1>1.</h1> <h2>Izpratne:</h2> <ul style="list-style-type: none"> • par sociālo, vides un ekonomikas procesu un problēmu kopsakarībām un to ilgtspēju, • par sociālo, vides un ekonomikas procesu un problēmu saikni ar ikdienu, vietējo kopienu, valsti un pasauli kopumā, • par ikdienas lēmumu un rīcības ietekmi uz attīstību vietējā kopienā, valstī un pasaulē. 	<h1>2.</h1> <h2>Rīcība,</h2> <h3>KO RAKSTURO PRASMES:</h3> <ul style="list-style-type: none"> • mijiedarboties ar dažādu kultūru pārstāvjiem, • līdzdarboties vietējās kopienas, valsts un globālās sabiedrības ilgtspējīgas attīstības veidošanā. 	<h1>3.</h1> <h2>Pilsoniskā pozīcija,</h2> <h3>KO RAKSTURO VĒRTĪBAS:</h3> <ul style="list-style-type: none"> • atbildība savas un nākošo paaudžu priekšā, • cieņa pret pasaules uzskatu, vērtību un viedokļu daudzveidību, • godīgums pret sevi un citiem, • piederība globālai kopienai, • rūpes par sevi, citiem un vidi, • sociālais, vides un klimata taisnīgums, • solidaritāte ilgtspējīgu pārmaiņu ieviešanā.
--	--	--

Šīs trīs pamatiezīmes ir savstarpēji saistītas un papildina viena otru. Globālo kompetenci visveiksmīgāk var pilnveidot, **iesaistoties vai līdzdarbojoties** uz iekļaušanu, sadarbību, solidaritāti un vienlīdzību balstītos procesos. Globālā kompetence ir būtiska problēmu pārvarēšanā, iemeslu novēršanā un cerīgākas nākotnes veidošanā.

Globālā kompetence raksturo **lietpratību** un caurvij gan profesionālo darbību, gan ikdienas dzīvi. Globālā kompetence nosaka rīcību ar globālo jeb pasaules kontekstu saistītās situācijās un palīdz to izprast. Tāpēc globālā kompetence ir būtiska, lai dzīvotu cieņpilnu dzīvi nenoteiktības, izaicinājumu un pārmaiņu laikā.

Globālā kompetence praktiski izpaužas kā globāla pilsoņa rīcība jeb **globālā pilsonība**, ko var raksturot kā aktīvu līdzdalību vietējā kopienā un piederību plašākai – globālai jeb pasaules kopienai. Globālās pilsonības izpausmes daudzveidību definē **ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi**.

Globālās kompetences aktualitāte

Globālās kompetences izpratne ir balstīta uz **ANO Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas**¹ 26. panta otro punktu:

“ Izglītībai jābūt vērstai uz pilnīgu personības attīstību, un tai jāstiprina cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana. Izglītībai ir jāveicina savstarpējā saprašanās, iecietība un draudzība starp visām tautām, rasu un reliģiskajām grupām un jāveicina Apvienoto Nāciju Organizācijas darbība miera uzturēšanā.

un **ANO Dienaskārtībā ilgtspējīgai attīstībai 2030 aprakstītajiem Ilgtspējīgas attīstības mērķiem** (IAM), īpaši – IAM 4 “Nodrošināt iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas” un šī mērķa 4.7. apakšmērķi:

“ Līdz 2030. gadam nodrošināt, ka visi apmācāmie apgūst zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, tostarp izglītojot par ilgtspējīgu attīstību un ilgtspējīgu dzīvesveidu, cilvēktiesībām, dzimumu līdztiesību, veicinot miera un nevardarbības kultūru, globālo pilsoniskumu un radot izpratni par kultūras daudzveidību un kultūras ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā,

kas izceļ globālās kompetences īpašo lomu sabiedrības informēšanas, izpratnes un kompetenču attīstības veicināšanā kā būtisku visu pārējo IAM sasniegšanā.

¹ ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija
<https://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija>

Globālā kompetence **OECD** (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija) izstrādātajās starptautiskajās vadlīnijās par izglītību kā vienu no OECD darbības nozarēm ir atzīta kā iekļaujošas un ilgtspējīgas pasaules veiksmes kritērijs:

“ Globālā kompetence ir daudzdimensionāla prasme. Globāli kompetenti indivīdi prot izvērtēt vietējos, globālos un starpkultūru problēmjautājumus, izprot un novērtē dažādas perspektīvas un pasaules uzskatus, veiksmīgi un cieņpilni mijiedarbojas ar citiem un rīkojas atbildīgi ilgtspējai un sabiedrības labklājībai. ² ”

2 Preparing our youth for an inclusive and sustainable world.
The OECD PISA global competence framework.
<https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>

IAM darbnīcu³ ietekme uz attīstību

Ikdienā cilvēki redz gan problēmas, gan idejas to risinājumiem, tomēr bieži nav skaidri procesi, kā nonākt pie rezultāta un pārmaiņām. Dažkārt skatāmies uz situāciju pārāk šauri. Neziņa neveicina motivāciju darīt, un ietekme uz attīstību aprobežojas ar “sarunām pie virtuves galda”.

IAM
darbnīcas
visā Latvijā!

- Ieraugām problēmas
- Atrodam risinājumus
- Mainām politiku

Uzzini par tuvāko
IAM darbnīcu
www.lapas.lv
un iesaisties arī Tu!

#IAM #SDG17 #MerkeAttistiba

Active
citizens fund

LAPAS
Latvijas Pilsētu
attīstības aģentūra

STARPUVALDŽU KOALĪCIJA
ILGTSPĒJIGAS ATTĪSTĪBAS
MĒRĒKIEM

Arīleju ministrija

Co-funded
by the European Union

COUNCIL OF EUROPE
Co-funded and implemented
by the Council of Europe

Informatīva kampaņa par Ilgtspējīgas attīstības mērķiem "Mērķē attīstībā!"

³ Darbnīca vietējo problēmu risināšanai.

Lēmumu pieņemšanas procesi

Kvalitatīvam lēmumu pieņemšanas procesam atbildīgajām amatpersonām ir jāsadzird cilvēki, taču viņus nevar sadzirdēt, ja cilvēki nerunā. “Ko tad es”, “Kāda tam jēga”, “Tāpat nekas nemainīsies” ir tipiski teicieni, aiz kuriem bieži vien slēpjas nezināšana par lēmumu pieņemšanas procesu.

Katru no problēmām var risināt dažādos līmeņos. Izpratne par lēmumu pieņemšanas procesu palīdz konstruktīvi pieprasīt arī politikas pārmaiņas.

PIEMĒRS

Problēma – pārmērīga plastmasas lietošana ikdienā. Mēs varam mainīt rīcību, piemēram, katrs pats paņemot līdzīgu savu ūdens pudeli (personīgā līmeņa risinājums).

Taču rīcība nebūs iespējama, ja nebūs pieejama dzeramā ūdens uzpilde – tātad, nepieciešami jau organizācijas līmeņa lēmumi, kuru ieviešanai var vajadzēt pašvaldības lēmumu par finanšu piešķiršanu brīvpieejas krāna uzstādīšanai. Iespējams, labākais lēmums ir valsts vai Eiropas līmenī aizliegt vienreizējo plastmasas trauku lietošanu.

<https://lvportals.lv/norises/318309-kara-pieteikums-vienreizlietojamai-plastmasai-2020>

Visvieglāk ir atrast personīgā līmeņa risinājumus, tomēr sistēmiskai cēloņu risināšanai vajag arī politikas pārmaiņas, kas var skart pat globālo līmeni.

PIEMĒRS

Šobrīd daudzas valstis cīnās par lielo kompāniju nodokļu nemaksāšanu. Tās izmanto starptautiskas shēmas, kuru izpētei nepieciešama savstarpējā sadarbība. Publiskotie “Pandoras dokumenti”, kuru izpētē ir iesaistīti simtiem žurnālisti visā pasaulē, palīdz atklāt finanšu krāpšanas.

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/arzemes/pandoras-dokumenti-atklaj-pasaules-politiku-arzonas-nosleptos-miljonus.a424037/>

Lielākais izaicinājums lēmumu pieņemšanas procesos ir lēnīgums un vispārinātība, kas mēdz radīt satraukumu, ka cilvēku problēmas un idejas nav ņemtas vērā. Šeit ļoti liela loma ir pašas pārvaldes komunikācijai, skaidrojot un sniedzot atgriezenisko saiti.

PIEMĒRS

Viens no rīkiem, kā pašvaldība var ieklausīties cilvēkos, ir aptaujas. Tās var veidot par ielu plānojumu, apstādījumu dizainu, pakalpojumu pieejamību un citām tēmām. Tomēr pēc tām tikpat svarīgi ir publicēt rezultātus un izrietošos lēmumus.

<https://www.valmieraszinas.lv/aptauja-pieaug-iedzivotaju-apmierinatiba-ar-dzivi-valmiera/>

Aktuālās norises

Šobrīd notiek vairāki nozīmīgi procesi, kam ir nepieciešams iedzīvotāju viedoklis.

Lokālā līmenī pašvaldības izstrādā savas jaunās ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un nākamā gada budžeta ietvaru. Kaut dažādi novadi ir dažādos plānošanas dokumentu izstrādes posmos, darbs pie tiem turpināsies vēl nākamajā gadā, tāpēc ir nozīme un jēga tagad izteiktiem priekšlikumiem.

PADOMS

Pieaiciniet savās IAM darbnīcās pašvaldības pārstāvi, kas varēs pastāstīt par aktuālo procesu jūsu novadā un arī citiem veidiem, kā iedzīvotāji var paust problēmas un priekšlikumus tās darbam.

Vairāk par stratēģiju izstrādes procesu šeit:

<https://www.varam.gov.lv/lv/media/25901/download>

Valsts līmenī rūpi par IAM ieviešanu ir uzņēmusies nacionālā Starpnozaru koalīcija IAM ieviešanai, kas ar LAPAS atbalstu sekmēs izvirzīto problēmu iesniegšanu atbilstošām valsts institūcijām. Sadarbība ar organizācijām, kas strādā ar interešu aizstāvību, ir labs veids, kā ļaut sevi sadzirdēt tālāk.

STARPNOZARU KOALĪCIJA
ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS
MĒRĶIEM

PADOMS

Izmantojiet iespēju šīs IAM kampaņas ietvarā uzaicināt piedāvātos vieslektoros no dažādām organizācijām, kas bagātinās jūsu darbnīcu ar savu stāstu un pieredzi par IAM ieviešanu. Aicinām arī jūsu organizāciju pievienoties Starpnozaru koalīcijai IAM ieviešanai.

Vairāk par koalīciju:

<https://lapas.lv/lv/globalie-merki/iam-koalicija/>

Eiropas limenī šobrīd notiek Konference par Eiropas nākotni, kuras ietvarā iedzīvotāji ir aicināti paust savu viedokli. Latvija ir izvirzījusi deviņus pārstāvjus, taču konferences portāls priekšlikumiem ir atvērts katram. Ar LAPAS atbalstu jūsu priekšlikumi tiks iekļauti šajā portālā.

PADOMS

Izpētiet, vai jūs paši varat ievadīt savus priekšlikumus Konferences portālā, veidojot papildu prasmes par iesaisti Eiropas procesos. Konferences par Eiropas nākotni portāls:

<https://futureu.europa.eu/?locale=lv>

Globālā limenī pavisam drīz arī Latvija sniegs savu nākamo ziņojumu ANO par IAM ieviešanu. Ziņojumu palīdzēs gatavot arī Starppozaru koalīcija IAM ieviešanai, kam jūsu pieredze un domas ļoti noderēs.

PADOMS

Izmantojiet iespēju par saviem labajiem darbiem pastāstīt visai pasaulei. Labākos piemērus iekļausim Latvijas valsts vai NVO ziņojumā par IAM ieviešanu.

Iepriekšējais Latvijas ziņojums šeit:

<https://www.pkc.gov.lv/lv/LV-zinojums-ANO>

IAM darbnīcas norises plāns

IAM darbnīca ir darbnīca vietējo problēmu risināšanai LAPAS rīkotās IAM kampaņas ietvarā, kas ietver trīs posmus: I – Ieraugi!, A – Atrodi!, M – Maini! Tālāk piedāvājam ierosmes katra posma satura veidošanai.

I – IERAUGI!

GLOBĀLĀ KOMPETENCE: PILSONISKĀ POZĪCIJA, KO RAKSTURO VĒRTĪBAS

Darbigi cilvēki mēdz ieraudzīt apkārtējā vidē daudz nepieciešamos uzlabojumus, tomēr aicinām vispirms sākt ar konkrētas problēmas ieraudzišanu un formulēšanu.

Ieraudzīt problēmas mums palīdz vērtības, piemēram, – atbildība, cieņa, godīgums un rūpes, kas cilvēku padara par pilsoniski aktīvu attīstības procesu dalībnieku nevis pasīvu novērotāju.

Iespējams, problēmu ieraudzišanai vajag izvēlēties kādu noteiktu rakursu. Šeit var palīdzēt arī IAM kartītes, uz kurām atrodami atslēgvārdi. Bieži mēdzam neievērot problēmas, jo pat nezinām, ka tā ir problēma.

Spēja pareizi formulēt problēmu ir pamats tālākai un veiksmīgai tās atrisināšanai. Vislabāk problēmu ir formulēt vienā teikumā, atbildot uz šādiem jautājumiem:

- ko tā skar? (konkrētas mērķa grupas);
- kur tā ir aktuāla? (ģeogrāfiskais vai cits tvērums);
- kad tā ir aktuāla? (laika tvērums).

Jo specifiskāk un konkrētāk būs formulēta problēma, jo vieglāk būs identificēt rīcības, sadarbības partnerus un domubiedrus.

Aktivitātes rezultāts: izveidots aktuālo problēmu saraksts, no kura dalībnieki vai koordinators tālākai risināšanai izvēlas vienu.

NB! Lūdzam jūsu izveidoto pilno problēmu sarakstu iesniegt LAPAS tālākam darbam nacionālā līmenī.

Aktivitāšu varianti (aicinām izmantot un kombinēt pēc jūsu ieskatiem):

1. VARIANTS

Grupas diskusija

Klātienes vai neklātienes formā grupā tiek ģenerētas problēmas. Diskusijas vadītājs var rādīt dažādus IAM, saucot atslēgas vārdus, un dalībnieki identificē reālās problēmas, veidojot kopīgu sarakstu.

2. VARIANTS

Pastaiga

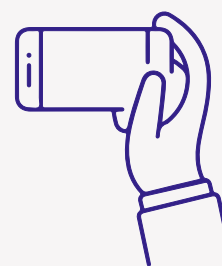
Individuāli vai grupā pasākuma dalībnieki dodas tuvējā apkārtnē, fiksējot problēmas, ko ierauga. Dalībniekus var sadalīt mazākās grupās, katrai iedodot vienu IAM kartīti, saistībā ar kuru, ir jāatrod problēmas. Tās tiek fiksētas rakstiski vai fotografējot, veidojot kopīgu sarakstu.

3. VARIANTS

On-line akcija

Izmantojot organizācijas jau esošu sociālā tīkla profilu (pēc izvēles: *Twitter*, *Facebook*, *Instagram* vai *TikTok*), tiek veidota mini on-line akcija problēmu identificēšanai. Dalībnieki – ikviens ieinteresētais – aicināts ieraudzīt problēmu (nofotografēt, nofilmēt vai aprakstīt), dalīties ar to sociālajos tīklos un izmantot kampaņas tēmturus – #IAM, #SDG17 #MerkeAttistiba.

LAPAS atbalsta resursi

Šajā posmā jums no LAPAS būs pieejami:

- preses relizes sagatave par aktivitātes uzsākšanu vietējā kopienā/organizācijā;
- plakāta sagatave par lokālo IAM darbnīcu, aicinot iesaistīties dažādus dalībniekus;
- plakāts on-line akcijas uzsaukumam sociālajos tīklos;
- IAM kartītes.

A – ATRODI!

GLOBĀLĀ KOMPETENCE: IZPRATNE

Lai no “sarunām pie galda” par problēmām tiktu līdz to risinājumiem, vispirms ir nepieciešama izpratne par procesu savstarpējo saistību, dažādiem līmeņiem un atbildībām. Tādēļ šis IAM darbnīcas solis vērsts uz IAM izpratnes paaugstināšanu.

Problēmu atrisinājumu vieglāk ir atrast, ja ir iespēja “paskatīties no malas”, iedvesmoties no kādiem citiem piemēriem. Ilgtspējīgas attīstības mērķu ietvars ir ļoti konkrēts un strukturēts formāts, kā izprast pasaules mijiedarbības. Latvijā ļoti daudz organizācijas jau strādā šajā jomā, tāpēc viņu pieredze var bagātināt arī jūs.

Aktivitātes rezultāts: radusies izpratne par Ilgtspējīgas attīstības mērķiem un dažādu lēmumu pieņemšanas procesiem

Aktivitāšu varianti (aicinām izmantot un kombinēt pēc jūsu ieskatiem):

1. VARIANTS

Saruna ar on-line lektoru

Kaut katrā grupā būs savas specifiskās vajadzības, saruna ar kādu no on-line lektoriem, kas var dalīties ar pieredzi un iedvesmot reālu risinājumu meklēšanai, var būt noderīga. Iespēju robežās LAPAS piemeklēs viesus jūsu nodarbībām, vai arī sagatavos ierakstītu video, ko var izmantot diskusijas ietvaros.

2. VARIANTS

On-line spēle

Spēle, ko izstrādājusi LAPAS praktikante Martina Presepi, dos iespēju iepazīt IAM dažādību, kā arī iedvesmoties no iespējamiem inovatīviem risinājumiem. Spēli var izmantot arī diskusijām dažādās tēmās, apstājoties pie katra no jautājumiem.

3. VARIANTS

IAM resursi

Ir ļoti daudz dažādu resursu, kurus izstrādājusi UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, un kas ir pieejami on-line, – tos var izmantot, plānojot tēmas iepazīšanu patstāvīgi. Varbūt jūsu apkārtnē jau ir kāda lokālā organizācija, piemēram, bibliotēka vai muzejs, kas jau ir domājuši par IAM. Sadarbība ar vietējo bibliotēku, muzeju vai citu organizāciju, kas lokāli jau strādā ar IAM, lokalizēs IAM pieredzi un padarīs to tuvāku grupas dalībniekiem. Tāpat var izmantot IAM kartītes, caur kurām veidot diskusiju, kas ir dažādas ilgtspējīgas attīstības perspektīvas.

LAPAS atbalsta resursi

Šajā posmā jums no LAPAS būs pieejami:

- on-line lektors, ja izvēlēsieties šādu iespēju;
- IAM kartītes;
- citus pieejamos resursus lūdzam skatīt sadaļā “Resursi un partneri”.

M- MAINI!

GLOBĀLĀ KOMPETENCE: RĪCĪBA

Ši posma mērķis ir parādīt, ka problēmas ir iespējams atrisināt. Vienlaikus jāņem vērā, ka visbiežāk nepietiks tikai ar indivīda rīcību, tāpēc īpaši svarīgi šajā posmā ir veidot sadarbības.

Aicinām ielūgt uz darbnīcu kādu vietējās pašvaldības, izvēlētajai problēmai atbilstošās valsts iestādes, citu organizāciju pārstāvjus, kas palīdzētu dalībniekiem “šķetināt” problēmu un izprast, kā tā ir risināma dažādos līmeņos. Iespējams, šāda kompetence jau piemīt arī pašiem pasākuma dalībniekiem vai tas var būt mājas darbs patstāvīgai izpētei.

Svarīgi, lai darbnīcas noslēgumā būtu skaidrs rīcības plāns tālākai problēmas risināšanai. Varbūt to var atrisināt jau uzreiz.

Aktivitātes rezultāts: identificētā problēma atrisināta lokālā līmenī, ja nepieciešams, iesniegti priekšlikumi tās risināšanai arī pašvaldībā vai valsts un Eiropas līmenī.

NB! Lūdzam atcerēties, ka citu iedvesmošanai mums būs nepieciešami kādi vizuālie materiāli no pasākumu norises.

Aktivitāšu varianti (aicinām izmantot un kombinēt pēc jūsu ieskatiem):

1. VARIANTS

Problēmas lokāla atrisināšana

Grupa kopā dodas uz konkrēto problēmas vietu vai kā savādāk to atrisina. Piemēram, aizgādā saziņotās rotaļlietas citiem bērniem, sakopj kādu stūrīti, īsteno kādu akciju ar plakātiem. Ļoti svarīgi ir pēc iespējas realizēt atrisināšanu, lai radītu pieredzi rīcībai.

2. VARIANTS

Diskusija ar atbildīgām personām

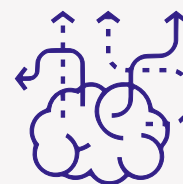
Visbiežāk problēma būs saistīta arī ar sistēmiskām lietām, tāpēc vērtīga ir saruna ar kādu vietējo speciālistu, kas var izskaidrot, kāpēc tāda ir radusies un kas tiek darīts tās atrisināšanai. Iespējams, tas jau notiek, tikai dalībnieki par to nezina.

3. VARIANTS

Iedomāta atrisināšana

Bieži vien reālā rīcība ir neiespējamas dēļ sezonalitātes vai kādiem citiem ierobežojošiem faktoriem. Šajā gadījumā var noderēt arī citi paņēmieni, piemēram, zīmējumi, video uzsaukumi, mini projekti par iespējamo risinājumu.

LAPAS atbalsta resursi

Šajā posmā jums no LAPAS būs pieejami:

- dāvaniņas aktīvākajiem dalībniekiem;
- jūsu rezultātu popularizēšana valsts un globālā līmenī.

Pēc pēdējā posma lūgšim jums aizpildīt noslēguma anketu par globālajām kompetencēm, kas mums palīdzēs tālākā darbā.

Resursi un partneri

DAŽĀDUS RESURSUS PAR IAM MEKLĒJIET ARĪ LAPAS UN IAM KOALĪCIJAS DOMUBIEDRU SAGATAVOTAJOS MATERIĀLOS:

- LAPAS mājas lapas sadaļā “Globālie mērķi” – <https://lapas.lv/lv/globalie-merki/>
- UNESCO LNK – <https://www.skolas.unesco.lv/lv/pasaules-lielaka-stunda/pasaules-lielakas-macibu-stundas-materiali/>
- Pārresoru koordinācijas centrā – <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/ano-ilgtspejigas-attistibas-merki>
- Zaļās Brīvības izdevumā – https://www.zalabriviba.lv/wp-content/uploads/asv3_online.pdf
- Izglītības iniciatīvu centra lapā – http://iic.lv/wp-content/uploads/2017/07/E-lapa_3.pdf
- Bibliotēku jomā:
  - <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdg-storytelling-manual-lv.pdf>
  - <https://www.biblioteka.lv/iam-un-latvijas-bibliotekas/>
- Muzejos:
  - <https://www.muzeji.lv/lv/ilgtspeja-muzejos/par-ilgtspeju-muzejos>
  - <https://muzeji.lv/lv/specialistiem/aicinam-lejupieladet-izdevumu-muzeji-un-ilgtspejiga-attistiba>
- Skauti un gaidas – <http://skauti.lv/ilgtspejigas-attistibas-merki/>
- Swedbank rokasgrāmata uzņēmējiem par ilgtspēju – <https://biznesam.swedbank.lv/ievads/izaugsme/ilgtspejas-rokasgramata-53137>